

Бабій Олег Миколайович
к.е.н, доцент, доцент кафедри економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності, Одеський
національний економічний університет, Одеса, Україна
Тимченко Катерина Сергіївна
аспірантка кафедри економіки підприємства та організації
підприємницької діяльності, Одеський національний
економічний університет, Одеса, Україна

Інноваційний розвиток підприємств виноградно-виноробної промисловості

У статті розглядається проблемні аспекти інноваційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості. Досліджено види інноваційної діяльності виноробної галузі. Розроблено напрями інноваційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості:

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційний механізм виноградно-виноробна галузь, виноробна промисловість,

Виноградно-виноробна промисловість належить до стратегічних галузей агропромислового комплексу України, що забезпечують значні надходження до державного бюджету. Виноробна галузь із великими потенційними можливостями, значним кадровим, технологічним та науковим потенціалом, переживає найскладніший період за всю історію. Несприятливі політичні й економічні фактори, розвиток інтеграційних процесів в умовах низької конкурентоспроможності вітчизняних підприємств виноградно-виноробної промисловості, супроводжується значними соціально-економічними викликами, що гальмують процеси економічного розвитку України. Тенденції розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості указують на пріоритетність впровадження інноваційних технологій, формування стратегії інноваційного розвитку. Вважаючи на те, що основною метою для підприємств виноградно-виноробної промисловості є вихід на зовнішній ринки, підвищення міжнародної конкурентоспроможності, актуалізується проблема системного забезпечення інноваційних якісних змін. Отже, актуальною стає потреба у розробці заходів та механізмів системного забезпечення інноваційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості.

Україна має достатній потенціал для розвитку галузі і виробництва якісної продукції. Але виноробна промисловість має значну кількість проблем, що заважають її ефективному розвитку та функціонуванню. Незадовільний фінансово-економічний стан виноробних підприємств пов'язаний з такими негативними явищами як: скорочення площ насаджень виноградників; зниження економічної ефективності виробництва виноробної продукції; невідповідальність якості сировинної бази потребам виноробного виробництва; старіння виноградників, дефіцит столових та технічних сортів винограду; скорочення виробництва виноградних вин на тлі загального збільшення споживання спиртних напоїв; незначна підтримка державою галузі; стримувальні тарифні та нетарифні заходи [1, с. 112; 2, с.45].

Скорочення площ виноградників в Україні обумовлює невідповідність між потребою виробництва в сировині і можливостями сировинної бази (рис.1). Якщо в 1985 році в Україні нараховувалось понад 200 тис. га виноградних угідь, то сьогодні ми ледь перетинаємо показник у 40 тис. га.

Рис.1. Площі виноградників України, тис. га

Джерело: складено автором за даними [3]

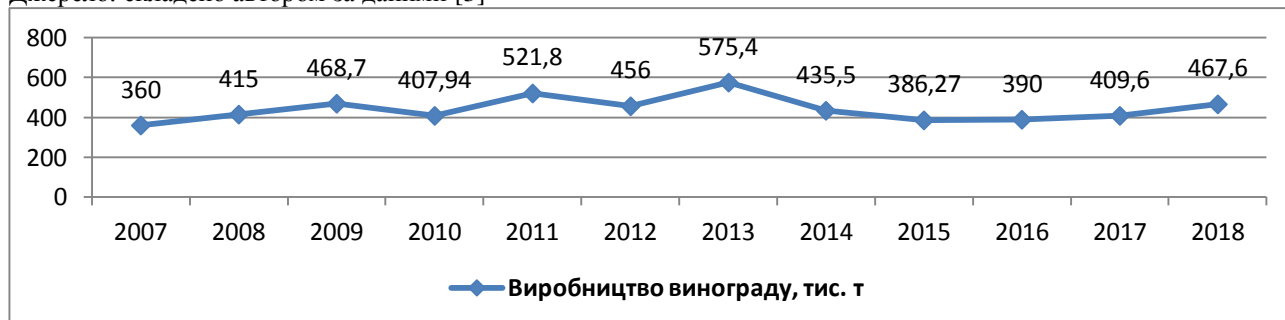

Рис.2. Виробництво винограду в Україні, тис. т.

Джерело: складено автором за даними [3]

Незважаючи на те, що в умовах скорочення площ виноградних насаджень підвищується виробництво винограду за рахунок зростання інтенсивності та поліпшення організаційно економічних чинників виробництва, потреба у виноматеріалах задоволена не повністю, тому виноробні підприємства змушені імпортувати виноматеріали [4, с.147]. Сьогодні необхідне поступове зниження імпорту виноматеріалів з одночасним розвитком вітчизняної сировинної бази шляхом запровадження інноваційних технологій виробництва винограду, зростання врожайності й підвищення якості продукції.

Інновації стають нині одним з головних чинників формування ефективного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості. Для підприємств виноробної галузі характерні два види інноваційної діяльності, які безпосередньо пов'язані виробничим циклом, а саме технологічні та виробничі. Ці види інновацій суттєво впливають на якість та асортимент продукції. На виноробних підприємствах Одеської області впроваджується третій тип інноваційної діяльності – надання специфічних послуг, що характеризуються взаємодією різних стадій виробничого циклу. У цьому напрямі інноваційна діяльність розуміється як розроблення та впровадження новацій, цілеспрямована боротьба за споживача, пошук розвитку потенціалу, формування компетенцій підприємства [5, с.93]

Інноваційний шлях розвитку виноробної промисловості України пов'язаний із значними труднощами, серед яких головними є високий рівень ризику та відповідні складнощі з пошуком джерел фінансування. Інноваційний розвиток підприємств виноградно-виноробної промисловості потребує мобілізації усіх можливих ресурсів. Сучасні обсяги інвестицій виноробних підприємств незначні й не відповідають потребам розвитку. Стратегічними орієнтирами підвищення інвестиційної привабливості підприємств слід визнати сировинні, технологічні, виробничі, маркетингово збутові, організаційні інновації [6, с. 218]. Залучення інвестицій для впровадження інновацій у виноградно-виноробну промисловість може забезпечити значне підвищення його ефективності діяльності та стане надійним джерелом поповнення державного бюджету і значних валютних надходжень.

Дослідження наукових праць з даної проблематики [2, 5, 7] дозволило виявити наступні напрями інноваційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості:

- впровадження спеціальних державних програм для забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості, підвищення інвестиційної привабливості виноградарства через вдосконалення земельних відносин та системи державної підтримки галузі, формування ефективної інфраструктури інвестиційно-інноваційної діяльності;
- формування сприятливого фінансово-кредитного середовища через забезпечення підприємств виноградно-виноробної промисловості необхідними обсягами інвестицій для розширеного відтворення та інноваційного розвитку, фінансової стабільності та конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- створення у виноробній галузі інноваційного механізму впровадження завершених наукових розробок засобів механізації, за принципами функціонування технокластерів (інноваційна структура створюється на договірній основі об'єднанням наукових і підприємницьких структур на засадах приватногрупових інтересів);
- створення виноградарсько-виноробного кластеру навколо галузевого консалтингового центру з надання консультаційних послуг щодо впровадження інновацій з залученням науковців провідних науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів за умови цільового фінансування з боку приватних підприємств, банківських установ та бюджетних джерел;
- удосконалення статистичного спостереження за інвестиційною та інноваційною діяльністю підприємств виноградно-виноробної промисловості;
- впровадження інноваційних технологій, зокрема удосконаленої технології зберігання винограду, приготування та дозування бентонітової суспензії, стабілізації коньяків, виробництва органічних та органіко-мінеральних добрив з відходів виробництва, нових методів визначення розливостійкості;
- селекція нових сортів винограду, спрямована на ефективніше використання природних та економічних факторів, підвищення виробничого потенціалу;
- формування національного винного туризму як інструменту інноваційного розвитку виноробної галузі, який визначається розвитком мережі регіональних винних шляхів.

Реалізація цих заходів дасть змогу підвищити ефективність інноваційного розвитку підприємств виноградно-виноробної промисловості та конкурентоспроможність вітчизняної виноробної галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, а також створити умови для ефективного розвитку виноробства.

Список використаних джерел:

1. Пазюк В.Л. Брендинг в управлінні розвитком підприємств виноробної промисловості : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / В. Л. Пазюк. - Чернігів, 2016. - 268 с.
2. Лапін О.В. Інноваційна складова в системі управління виноробних підприємств /О. В. Лапін, Н. Ю. Чикунова, В. Б. Богослов // Агросвіт. - 2016. - № 23. - С. 44-50.
3. Державна служба статистики // Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Яблонська Н.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств виноробної галузі України / Н.В. Яблонська, С.В. Крупіна // Інфраструктура ринку. – 2018. – Вип. 16. – С. 147 – 151.
5. Седікова І. О. Інноваційна діяльність як фактор економічного зростання підприємств виноробної галузі / І.О. Седікова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 16(2). - С. 92-95. -
6. Павлова О.С. Інтелектуальний капітал як фактор підвищення інвестиційної привабливості підприємств (на прикладі підприємств виноробної промисловості) / О.С. Павлова // Економічні інновації. — 2012. — Вип. 47. — С. 214—221.
7. Топов А.Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток виноградарсько-виноробного підкомплексу [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Топов Аркадій Георгійович ; Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки". - Київ, 2017. - 20 с.